Дата _____

Практична робота № 1

Тема: РОЗВ'ЯЗАННЯ ЕЛЕМЕНТАРНИХ ВПРАВ ЗІ СТРУКТУРИ БІЛКІВ ТА НУКЛЕЇНОВИХ КИСЛОТ

Мета: ***ознайомитися з:***

– структурою білків,

– структурою нуклеїнових кислот (РНК, ДНК),

– принципом комплементарності,

– процесами транскрипції та реплікації;

формувати уміння і навички:

– розв'язувати елементарні вправи з молекулярної біології зі структури білків та нуклеїнових кислот,

– аналізувати та порівнювати структурні рівні організації білків;

розвивати уміння і навички:

– робити розрахунки, розв'язувати задачі.

Хід роботи

І. Пригадайте:

1. Білки – це _____
_____
_____.

2. Мономерами білків є _____.

3. Амінокислоти – це _____
_____
_____.

4. Молекули амінокислот мають дві функціональні групи: _____
_____ та _____.

5. У білковій молекулі між амінокислотами виникає _____
_____ зв'язок.

6. Пептидний зв'язок утворюється між _____ першої амінокислоти та _____ наступної амінокислоти.

LIVEWORKSHEETS

7. Сполуку з великої кількості амінокислотних залишків називають _____ або _____.

8. Білки мають чотири рівні організації структури білкових молекул: ____ _____ _____ _____.

9. Первинна структура білкових молекул – це _____ _____ _____ _____.

10. Нуклеїнові кислоти – це _____ _____ _____ _____.

11. Мономерами нуклеїнових кислот є _____.

12. До складу нуклеотиду входять _____ _____.

13. Якщо до складу нуклеотиду у нуклеїновій кислоті входить рибоза, то така кислота має назву _____, а якщо дезоксирибоза – _____.

14. Комплементарність – це _____ _____ _____ _____ _____.

15. Нітратні основи формують пари: _____ _____.

16. Молекула РНК є ____ ланцюговою, а молекула ДНК – ____ ланцюговою.

17. Нуклеотиди РНК та ДНК відрізняються між собою _____ _____.

LIVEWORKSHEETS

II. Розв'язуємо разом:

Вправа 1. Молекула білка побудована з 125 амінокислотних залишків, розміщених у певному порядку. Про яку структуру білкової молекули йдеться? Чому?

Вправа 2. У фрагменті одного ланцюга молекули ДНК нуклеотиди розміщені у такій послідовності: ТТГ АГЦ АЦГ ГТА ААТ ЦТА. Визначте схему фрагменту дволанцюгової ДНК.

Алгоритм розв'язування вправи:

За принципом комплементарності запишемо схему фрагмента дволанцюгової ДНК:

ТТГ АГЦ АЦГ ГТА ААТ ЦТА

ААЦ ТЦГ ТГЦ ЦАТ ТТА ГАТ

Відповідь: *Схема фрагмента молекули ДНК*

ТТГ АГЦ АЦГ ГТА ААТ ЦТА

ААЦ ТЦГ ТГЦ ЦАТ ТТА ГАТ

Вправа 3. Ділянка одного з ланцюгів молекули ДНК має таку нуклеотидну послідовність: ААТ АГА ТГА АГГ ЦГА. Визначте послідовність нуклеотидів у другому ланцюзі.

Розв'язування вправи:

LIVEWORKSHEETS

Відповідь: _____

_____.

Вправа 4. У фрагменті одного ланцюга молекули ДНК нуклеотиди розміщені у такій послідовності: АТГ ЦГЦ АТГ АТА ГАТ ЦАА. Визначте схему фрагмента дволанцюгової ДНК.

Розв'язування вправи:

_____

Відповідь: _____

_____.

LIVEWORKSHEETS

Вправа 5. Визначте кількість молекул рибози та ортофосфатної кислоти у молекулі і-РНК, якщо вона містить: цитозину – 600, урацилу – 500, гуаніну – 600, аденіну – 500.

Розв'язування вправи:

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

Відповідь: _____

_____

_____

_____.

Вправа 6*. Фрагмент молекули ДНК містить 400 аденілових нуклеотидів, що становить 22% від їх загальної кількості. Визначте кількість цитидилових, гуанілових і тимідилових нуклеотидів, які входять до складу даного фрагмента ДНК.

Алгоритм розв'язування вправи:

1. *За правилом Чаргаффа визначаємо вміст нуклеотидів у %:*

   А = Т = 400 = 22%;

   (А + Т) + (Г + Ц) = 100%,

   отже А + Т = 22% + 22% = 44%,

   тоді Г + Ц = 100% – 44% = 56%.

   На Г і Ц припадає 56% : 2 = 28%.

2. *Визначаємо кількісний вміст нуклеотидів даного фрагмента:*

   22% – 400 нуклеотидів

   100% – x

$$x = \frac{400 \times 100}{22} = 1818 \text{ нуклеотидів}$$

LIVEWORKSHEETS

3. Визначаємо кількість Г + Ц :

1818 – (400 x 2) = 1018 нуклеотидів

4. Визначаємо кількість Г і Ц окремо кожного:

1018: 2 = 509 нуклеотидів

Відповідь: даний фрагмент ДНК містить:

– 22% – 400 тимідилових нуклеотидів,

– 28% – 509 цитидилових нуклеотидів,

– 28% – 509 гуанілових нуклеотидів.

Вправа 7*. Фрагмент молекули ДНК містить 1120 тимідилових нуклеотидів, що становить 28% від їх загальної кількості. Визначте кількість цитидилових, гуанілових і аденілових нуклеотидів, які входять до складу даного фрагмента ДНК.

Розв'язування вправи:

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

Відповідь: _____

_____

_____

_____.

Оцінка _____ *підпис вчителя* _____

LIVEWORKSHEETS